

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****BEDİHA ALTUN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/6354
Karar Tarihi : 23/10/2019

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Bediha ALTUN
Vekili : Av. Gültekin ALTUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sicil notu iptaline dair yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/4/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonda başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İdare) bünyesinde memur olarak görev yapmakta iken hakkında düzenlenen on üç ayrı sicil notunun iptali için dava açmıştır. Siciller 1998 yılı hariç olmak üzere 1995 ile 2008 yılları arasında kalan döneme ilişkindir. Sicillerden yedi tanesi *iyi*, altı tanesi ise *orta* olarak düzenlenmiştir. İptali istenen siciller not olarak *olumsuz* değildir.

7. İstanbul 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 30/9/2010 ve 22/7/2010 tarihlerinde verdiği kararlarla söz konusu sicil notlarının iptaline hükmetmiştir.

8. Mahkeme iki farklı gerekçeye dayanmıştır: Bazı yıllar için *tek sicil amiri ile sicil doldurulmasının hukuka aykırı olduğu* ifade edilerek, bazı yıllar için ise *sicil notunun takdirine dair yeterli veri sunulmadığı ve başvurusunun da ilgili dönemde bir soruşturma geçirmediği* hususlarına dayanılarak iptal hükümleri gerekçelendirilmiştir.

9. İptal hükümleri Danıştay İkinci Dairesi tarafından 3/3/2014 tarihinde verilen kararlarla onanmıştır.

10. Başvurucu 3/2/2014 tarihinde idareye başvurarak iptal hükümlerinin yerine getirilmesini istemiştir.

11. İdare 6/2/2014 tarihinde verdiği cevapta "*başvurucuya sicil notu verebilecek bir sicil amirinin bulunmadığı ve geriye yönelik 1995 ile 2008 yılları arası sicil notlarının tespit edilmesinin fiili olarak mümkün olmadığı*" ifade etmiştir.

12. Bu cevap üzerine başvuru 16/4/2014 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde yargı kararını uygulamadığını ileri sürdüğü memurlar hakkında görevi kötüye kullanma suçu isnadıyla şikâyetle bulunmuştur.

13. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 9/6/2014 tarihinde suçun unsurlarının oluşmadığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 29/1/2015 tarihinde reddedilmiştir.

14. Başvurucu, itirazın reddine dair kararı 9/3/2015 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 8/4/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Anayasa Mahkemesince, başvurusunun uygulanmadığını ileri sürdüğü kararların gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ve başvuru hakkında konuya ilişkin olarak bir işlem yapılıp yapılmadığı hususlarında İdareden bilgi istenmiştir. İdarece gönderilen 4/12/2018 tarihli yazı ve eklerinde yukarıda aktarılan olay silsilesine yer verilmiş ve nihai olarak başvuru hakkında konuya ilişkin bir işlem tesis edilmediği bildirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili mevzuat

16. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "*Kararların sonuçları*" kenar başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez."

17. 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

" Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir."

18. 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları "

19. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun devlet memurlarının sicil işlemlerini düzenleyen 110. ile 121. maddeleri arasında kalan maddeleri 13/12/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun'un 117. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bir başka ifadeyle sicil notu uygulaması mevzuattan çıkarılmıştır.

20. 657 sayılı Kanun'un 111., 115. ve 119. maddelerinin bireysel başvuruya konu iptal kararlarının verildiği tarihte yürürlükte bulunan hâli sırasıyla şöyledir:

"Devlet memurlarının ehliyetlerinin tespitinde, kademe ilerlemelerinde, derece yükselmelerinde, emekliye çıkarma veya hizmetle ilişkilerinin kesilmesinde özlük ve sicil dosyaları başlıca dayanaktır."

...

"Sicil amirleri maiyetlerindeki memurların sicil raporları ile birlikte, bunların genel durum ve davranışları bakımından da olumlu ve olumsuz nitelikleri, kusur ve eksiklikleri hakkında mütalaalarını bildirirler "

...

"Sicil raporlarındaki sicil notu ortalaması 100 üzerinden 60 ve daha yukarı olanlar olumlu sicil almış sayılırlar."

2. Yargı Kararları

21. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılan tazminat davasının reddi yönünde verilen ısrar kararının bozulmasına ilişkin 22/4/2014 tarihli ve E.2011/1088, K.2014/1787 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Anayasada ve Yasada yer alan emredici kurallar karşısında idarenin, maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan bir yargı kararını aynen ve gecikmeksizin uygulamaktan kaçınmasının, "ağır hizmet kusuru" oluşturacağı açık bulunduğundan, idari işlemin tarafı olan kişinin hizmet kusuru nedeniyle duyduğu her türlü sıkıntı ve üzüntüden kaynaklanan manevi zararının giderilmesi gerekmektedir."

İncelenen olayda; davacının 2006 yılı sicil raporunun "orta" olarak düzenlenmesine ilişkin işlemin yargı kararı ile iptal edilmesi üzerine, aynı yıl sicil raporunun yine aynı başarı düzeyine karşılık gelecek not seviyesinde (71 notla yine orta olarak) düzenlenmiştir. Ayrıca davacının hakkındaki soruşturma ve iddiaların sadece bununla ilgili sicil hanelerinin değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği yönündeki iptal kararının gerekçesi dikkate alınmamış ve yeniden düzenlenen 2006 yılı sicil raporunda hakkındaki soruşturma ve iddialarla ilgili olmayan sicil haneleri aynı şekilde olumsuz değerlendirilmiş ve bunun sonucunda davacının 2006 yılı sicilini yine 71 notla orta olarak düzenlenmiştir.

Belirtilen durum karşısında, idarenin mevcut Anayasal ve yasal hükümleri gözardı etmek suretiyle yargı kararının uygulanmaması kastı ile hareket ettiği ve bunun sonucunda davacının maenvi olarak zarara uğradığı kabul edilmelidir.

Bu itibarla; olayda manevi tazminat ödenmesini gerektirecek koşullar oluştuğundan, davacı hakkındaki yargı kararını uygulamadığı saptanan davalı idarenin, olaydaki kusurunun niteliği ve ağırlığının dikkate alınarak Mahkemece takdir edilecek miktarda manevi tazminatın davacıya ödenmesine hükmedilmesi gerekmektedir."

22. Danıştay Onbirinci Dairesinin yargı kararının uygulanmaması dolayısıyla açılan tazminat davasında hükmedilen tazminat miktarının yeterli olmaması nedeniyle verdiği 22/4/2014 tarihli ve E.2011/1088, K.2014/1787 sayılı bozma kararının ilgili kısımları şöyledir:

"2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun "Kararların Sonuçları" başlıklı 28. maddesinin 4001 sayılı Yasayla değişik birinci fıkrasında, "Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye ve eylemde bulunmaya mecburdur." şeklindeki kuralıyla Anayasanın 2. maddesinde yer alan "Hukuk Devleti" ilkesine uygun bir düzenleme getirilmiş ve 3. fıkrasında; Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği belirtilmiştir.

Söz konusu ilkeler karşısında, idarenin maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan yargı kararlarını "aynen" ve "gecikmeksizin" uygulamaktan başka bir seçeneği bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bir kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında hukuk kurallarına uyulmamasının hizmeti yürüten idarenin ağır hizmet kusuru işlediğini göstereceği ve tazmin sorumluluğunu doğuracağı kuşkusuzdur.

...

Anayasada ve Yasada yer alan emredici kurallar karşısında idarenin, maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan bir yargı kararını aynen ve gecikmeksizin uygulamaktan kaçınmasının, "ağır hizmet kusuru" oluşturacağı açık olup, idari işlemin tarafı olan kişinin hizmet kusuru nedeniyle duyduğu her türlü sıkıntı ve üzüntüden kaynaklanan manevi zararın niteliği dikkate alındığında, mahkemece davacı için takdir edilen manevi tazminat miktarının, duyulan sıkıntı ve üzüntüyü kısmen de olsa giderecek düzeyde olmadığı görülmektedir.

Bu durumda, manevi tazminatın amaç ve niteliği dikkate alınarak, davalı idarenin olaydaki hukuk dışı ısrarlı tutum ve davranışındaki kusurunun ağırlığını ifade edecek ölçüde bir tazminata hükmedilmesi gerekmektedir."

23. Danıştay Onikinci Dairesi 17/10/2017 tarihli ve E.2016/8661, K.20174829 sayılı kararı ile hizmet sözleşmesinin feshi işleminin iptaline yönelik olarak verilen yargı kararının uygulanmaması üzerine açılan tazminat davasının kabulüne ilişkin Afyonkarahisar İdare Mahkemesince verilen 15/03/2013 tarihli ve E.2012/943, K.2013/205 sayılı kararı onamıştır. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...idare tarafından yargı kararının uygulanmaması ve/veya çeşitli bahanelerle uygulanmasının geciktirilmesi sonucunu doğuran ve hukuk düzeniyle bağdaşmayacak ve hatta yok denilecek kadar ağır nitelikte hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin iptal edilerek hukuk düzeninden silinmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varıldığı, yaklaşık 8 ay gibi bir süredir yargı kararını uygulamadığı anlaşılan davalı idarenin bu tavrının ağır hizmet kusuru oluşturduğu sonuç ve kanaatine varıldığından, davacının yaşadığı üzüntünün karşılığı olacak ve davalı idarenin olaydaki kusurunun niteliğini ve ağırlığını ifade edecek ölçüde ve istemiyle sınırlı olarak 10.000,00-TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idareden tazmini gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali ve davalı idarece olayda kişisel kusuru bulunan kişi veya kişilere rücu edilmek kaydıyla davacının manevi tazminat isteminin kabulüyle, 10.000,00-TL manevi tazminatın dava tarihi olan 19.11.2012 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi..."

24. Danıştay İkinci Dairesi yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılan tazminat davasının reddi yönünde verilen kararı 28/11/2017 tarihli ve E.2017/1297, K.2017/7408 sayılı hükmü ile bozmuştur. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Anayasada ve Yasada yer alan emredici kurallar karşısında idarenin, maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan bir yargı kararını aynen ve gecikmeksizin uygulamaktan kaçınmasının, "ağır hizmet kusuru" oluşturacağı açık bulunduğundan, idari işlemin tarafı olan kişinin hizmet kusuru nedeniyle duyduğu her türlü sıkıntı ve üzüntüden kaynaklanan manevi zararının giderilmesi gerekmektedir.

İncelenen olayda; davacının 2006 yılı sicil raporunun "iyi" olarak düzenlenmesine ilişkin işlemin yargı kararı ile iptal edilmesi üzerine, aynı yıl sicil raporunun yine aynı başarı düzeyine karşılık gelecek not seviyesinde (84,5 notla yine iyi olarak) düzenlenmesi karşısında, idarenin mevcut Anayasal ve yasal hükümleri gözardı etmek suretiyle yargı kararının uygulanmaması kastı ile hareket ettiği ve bunun sonucunda davacının manevi olarak zarara uğradığı kabul edilmelidir.

Bu itibarla; olayda manevi tazminat ödenmesini gerektirecek koşullar oluştuğundan, davacı hakkındaki yargı kararını uygulamadığı saptanan davalı idarenin olaydaki kusurunun niteliği ve ağırlığının dikkate alınarak, davacının talebini aşmayacak ve Mahkemece takdir edilecek miktarda manevi tazminatın davacıya ödenmesine hükmedilmesi gerekmekte iken, koşulları oluşmadığı gerekçesiyle istemin reddine hükmedilmesinde hukuki isabet görülmemiştir."

25. Danıştay Beşinci Dairesi girilen meslek sınavında başarısız sayılma işleminin iptaline dair yargı kararının uygulanmaması nedeniyle yoksun kalınan maddi hakların ve duyulan üzüntüye karşılık gelen manevi tazminatın ödenmesine hükmeden Ankara 7. İdare Mahkemesinin 8/4/2014 tarihli ve E.2014/245, K.2014/439 sayılı kararını 26/1/2015 tarihli ve E.2014/7198, K.2015/399 sayılı hükmü ile onamıştır.

26. Danıştay Sekizinci Dairesi, yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılan tazminat davasının süre aşımı gerekçesiyle reddi yönünde verilen İstanbul 6. İdare Mahkemesinin 22/05/2015 tarihli ve E.2015/1148, K.2015/1270 sayılı kararını bozmuştur. Daire, kararında yargı kararının uygulanması taleplerin on yıllık genel zamanaşımı süresine tabi olduğunu ifade etmiştir. Bozma kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Olayda, davacı şirket tarafından İstanbul 9. İdare Mahkemesi'nin 19/07/2012 gün ve E:2011/1673,K: 2012/1601 sayılı kararının 20/12/2012 tarihinde kesinleşmesi üzerine, söz konusu yargı kararının uygulanması istemiyle on yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde 13/10/2014 tarihinde yapılan başvuruya almış günlük cevap verme süresi ve bu süreden itibaren almış günlük dava açma süresi geçtikten sonra 21/04/2015 tarihli işlem ile cevap verildiği görülmektedir.

Bu durumda; dava açma süresinin, 2577 sayılı Kanununun 10. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi kapsamında, davacının başvurusunun reddine ilişkin 21/04/2015 tarihli işlemin davacıya tebliğ edildiği tarihinden itibaren başlatılması gerektiği ve bu sonuçta da bakılmakta olan davada süre aşımı bulunmadığı anlaşıldığından, temyize konu kararda hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

28. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (*Hornsby/Yunanistan*, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

29. AİHM'e göre herhangi bir mahkeme tarafından verilen bir kararın icrası, Sözleşme'nin 6. maddesinin amaçları bağlamında davanın ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmelidir (*Hornsby/Yunanistan*, § 40; *Scordino/İtalya (No. 1)* [BD], B. No: 36813/97, 29/3/2006, § 196). Kamu otoriteleri, nihai yargı kararına uymak için gerekli önlemleri almada başarısız olduğu takdirde 6/1. maddenin hükümlerini tüm yararlı etkilerinden mahrum bırakmış olurlar (*Burdov/Rusya*, § 37).

30. AİHM, yukarıdaki prensiplerin -sonuçları davacının medeni hakları üzerinde belirleyici olan idari uyumsuzluklara ilişkin yargılamalar bağlamında- daha büyük bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir. Gerçekte davacı, devletin en üst idari mahkemesi önünde iptal başvurusunda bulunmak suretiyle yalnızca hakkında itirazda bulunulan kararın iptalini değil aynı zamanda ve her şeyden önce söz konusu kararın neticelerinin ortadan kaldırılmasını talep etmektedir. Dolayısıyla davacının etkili bir şekilde korunması ve hukuka uygunluğun yeniden sağlanması, idari makamların kararı icra etme yükümlülüğünün olmasını gerektirir (*Hornsby/Yunanistan*, § 41; *Kyrtatos/Yunanistan*, B. No: 41666/98, 22/5/2003, §§ 31, 32).

31. AİHM, kesinleşmiş ve bağlayıcı bir yargı kararının lehine karar verilen tarafın zarar görmesine rağmen infaz edilmemesi durumunda Sözleşme'nin 6. maddesinin teminat altına aldığı mahkemeye erişim hakkının bir anlam ifade etmeyeceğini vurgulamaktadır. Hangi yargı makamı verirse versin bir yargı kararının veya hükmünün infaz edilmesi 6. madde anlamında *davanın* tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmelidir (*Burdov/Rusya*, B. No: 59498/00, 7/5/2002, § 34).

32. AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir yargı yerine ulaşma hakkının sadece teorik olarak bu hakkın tanınmasını değil aynı zamanda o yargı yerinden alınan nihai kararın icrasına yönelik meşru bir beklentiyi de koruduğunu kabul etmiştir (*Apostol/Gürcistan*, B. No: 40765/02, 28/2/2007, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 23/10/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu; lehine verilen on üç ayrı iptal kararının uygulanmadığını, bu nedenle mesleki ilerlemesinin ve özlük haklarındaki iyileşmenin engellendiğini, maddi yönden zarara uğradığını ve anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

35. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

36. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

37. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu çerçevede başvurucunun yukarıda yer verilen şikâyetlerinin özünün kesinleşmiş yargı kararının uygulanmadığı hususuna ilişkin olduğu görüldüğünden belirtilen ihlal iddiası, niteliği gereği kararın icrası hakkı bağlamında incelenmiştir.

38. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında; herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunu ve mahkeme kararlarının değiştirilemeyeceği ile uygulanmasının geciktirilemeyeceğini ifade eden 138. maddesinin de adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Arman Mazman*, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 57).

39. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010). Bu bağlamda mahkemeye erişim hakkı mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması *mahkemeye erişim hakkı* kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir (*Ahmet Yıldırım*, B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 28).

40. Öte yandan yargı kararlarının icrasında kararın niteliği ve kapsamı, mahiyeti, icra edilebilme şekli, icra edilebilirlik hususunda açık ve fiilî bir engelin varlığı gibi hususların da somut davanın koşullarına göre ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir (*Megasan İnşaat Sanayi Ticaret Taahhüt A.Ş.*, B. No: 2013/3401, 31/3/2016, § 37).

41. İdari yargı kolunda açılan davalar, idari fonksiyonun eylem ya da işlem şeklinde tezahür etmesi üzerine idari fonksiyonu icra eden kamu makamına karşı açılan iptal ve tam yargı davalarıdır. Dolayısıyla iptal ya da kabul hükmünün muhatabı, organik olanı da kapsayacak şekilde fonksiyonel anlamda idare makamları olmaktadır. Bununla birlikte idarenin yargı kararını icra etmemesi/edememesi hâli salt kendi iradesinden kaynaklanmayabilir. Lehine karar verilen kişinin ölmesi, mirasçısının bulunmaması, statüsünün değişmesi, fiilî imkânsızlığın bulunması, uyumsuzluk konusu hukuki durumun ortadan kalkması gibi örneklerin çoğaltılabileceği hâllerde kamu gücünün herhangi bir dahli bulunmadan idarenin iptal ya da kabul hükmünü uygulaması fiilen mümkün olmaktan çıkabilecektir. Bu gibi hâllerde kararın icrası hakkına yönelik olarak kamu gücü tarafından gerçekleştirilen bir ihlalin varlığından söz edilemeyecektir.

42. Bu bağlamda kararın icrası hakkı; uyumsuzluğun mahiyeti, icra edilecek kararın niteliği, yargılama sırasında veya sonrasında meydana gelen maddi ve hukuki koşulların olası etkileri nedeniyle yargı kararının mutlak anlamda uygulanmasının sağlanması yönünde bir güvenceyi içermemektedir. Bununla birlikte adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin gerçek bir karşılığının bulunması adına, yargı kararının kaçınılmaz olarak uygulanmadığı hâller için uygulanamayan iptal kararına konu işlemin yarattığı maddi veya manevi zararların giderilmesine yönelik etkin hukuk yollarının temin edilmesi şarttır. Aksi durumun adil yargılanma hakkının sağladığı güvenceleri anlamsız ve içerikten yoksun kılacağı tartışmasızdır.

43. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm Türk hukukunda idarenin mali sorumluluğunun anayasal temelini oluşturmaktadır. 2577 sayılı Kanun'un dava türlerini belirleyen 2. maddesi hükmü ile de idarenin işlem ve eylemleri nedeniyle hakları ihlal edilenlerin açabilecekleri tam yargı davaları etkin bir iç hukuk yolu olarak açıkça güvence altına alınmıştır. Ayrıca uygulanmayan yargı kararları nedeniyle uğranılan zararların giderimi için 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi, tazminat davası açılmasına yönelik etkin bir imkân sunmaktadır (bkz. §§ 21-25). Hatta Danıştay bu gibi uyuşmazlıklarda uygulanmadığı ileri sürülen kararın tebliğinden itibaren on yıllık genel zamanasımı süresi içinde idari başvuru yapılabileceğini ve talebin reddi üzerine uğranılan zararın giderimi için tam yargı davası açılabilirliğini ifade ederek kişiler lehine dava açma hakkını genişletici bir yorumda bulunmuştur (bkz. § 26).

44. Bu belirlemeler ışığında kararın icrası hakkını -uğranılan maddi, manevi zararların yerine getirilmesi ile sınırlı da olsa- uygulama imkânı bulunmayan kararlar yönünden güvence altına alan, etkin bir hukuki yolun bulunduğu yadsınmaz. Dolayısıyla pozitif hukukumuzun yargı kararı ile iptal edilmiş olsun ya da olmasın idarenin hukuka aykırı işlem ve eylemleri nedeniyle uğranılan zararların tazmini için etkili hukuki yollar temin ettiği açıktır.

45. Diğer taraftan bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. İddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna başvurulabilir (*Bayram Gök*, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17, 18).

46. Başvurucu 1995 ile 2008 yılları arasında (1998 yılı hariç) kalan döneme ilişkin orta ve iyi olarak düzenlenmiş sicil notlarını dava konusu etmiş ve bu siciller yargı kararları ile iptal edilmiştir. Başvurucunun kararların uygulanması istemi ise fiili olarak mümkün olmadığı gerekçesiyle İdarece reddedilmiştir. Somut başvuruya temel olan süreçte esasa ilişkin olarak verilen, kesinleşmiş fakat uygulanmamış olan bir yargı kararının varlığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

47. Başvuruya konu iptal kararlarının uygulanması başvurucaya yeniden sicil notu takdir edilmesi ile mümkündür. Ancak uyuşmazlık konusu yıllara ilişkin olarak geçmişe yönelik değerlendirme veya gözlem yapılmasının mümkün olmaması karşısında iptal kararının uygulanmasının fiilen mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvurunun ihlal iddiasına konu ettiği temel husus, iptal edilen hukuka aykırı sicil notları dolayısıyla mesleki ilerleme sağlayamamış ve özlük hakları yönünden geri kalmış oluşu nedeniyle uğradığı zarardır. Bir başka ifadeyle başvuruca, iptal kararının uygulanması ile elde edilecek yeni sicil notlarının getireceği olası mesleki ilerlemeyi/özlük haklarındaki

iyileşmeyi elde edememiş olmaktan şikâyet etmektedir. Başvurucunun iptal kararlarının uygulanmamasına bağladığı sonuç budur. Mesleki ilerleme de sicil notlarının referans olarak alınabileceği 657 sayılı Kanun uyarınca açık ise de mesleki ilerleme ve özlük haklarındaki iyileşme için idarenin farklı edimlerde bulunması, atama veya yükseltmeye yönelik yeni işlemler tesis etmesi gerektiği açıktır. Diğer bir deyişle başvurucunun iptal kararının uygulanmaması nedeniyle ulaşamadığını/elde edemediğini ileri sürdüğü hususlar, sicil notunun yeniden daha yüksek olarak belirlenmesinin doğrudan bir sonucu değildir. Bu anlamda iptal kararının uygulanmasının doğrudan bir sonucunun elde edilmesinden değil iptal hükmünün olası/ikincil sonuçlarının elde edilememesinden kaynaklı bir zarardan şikâyet edilmektedir. Yukarıda örnek kararlar da sunularak aktarıldığı üzere idarenin hukuka aykırı işlemleri ve/veya uygulanmayan/uygulanamayan yargı kararları nedeniyle uğranılan zararların tam yargı davası yolu ile elde edilmesi mümkündür.

48. Başvurucu iptal kararının uygulanmamasının bir sonucu olarak gösterdiği ve kararın icrası hakkının ihlali iddiası ile ilintilendirdiği zararlar için 2577 sayılı Kanun'un 2. veya 28. maddesinde yer alan hak arama yollarından birine başvurarak dava açtığı yönünde bir bilgi/belge sunmamıştır. Diğer bir deyişle başvurucu; kararın icrası hakkı yönünden, uğranılan zararların giderimi adına etkin bir yol sunan tazminat davası imkânını kullanmamıştır. Sonuç olarak başvurucu, ihlal iddiasına konu ettiği hususları ileri sürebileceği olağan kanun yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunmuştur.

49. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU